

Gələcəyin cəmiyyəti mədəni insanla yüksələcək

Milli mədəniyyətin sabahı barədə ictimai dialoq

Məlum olduğu kimi, bu il yanvarın 14-də Prezident İlham Əliyevin imzaladığı “Azərbaycan Mədəniyyəti–2040” dövlət konsepsiyası dünyada və regionda yeni geosiyasi reallıqlar şəraitində milli mədəniyyətimizin strateji, sistemli və elmi əsaslandırılmış inkişaf mərhələsinə keçidini təmin etmək məqsədi daşıyır. Ölkə ictimaiyyətinin çoxsaylı nümayəndələri, ziyalılar, kulturoloqlar sözügedən konsepsiyanın qarşıdakı illər ərzində uğurla həyata keçirilməsinin müstəqil Azərbaycanın mədəni həyatının hərtərəfli inkişafına böyük töhfə verəcəyinə əmindirlər.

Təqdirəlayiq haldır ki, ölkəmizin vətəndaş cəmiyyəti fəalları, qeyri-hökumət təşkilatları bu istiqamətdə konkret işlər görməyə başlayıblar. Bu günlərdə “Simurq” Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Atatürk Mərkəzində “Azərbaycan Mədəniyyəti – 2040” dövlət konsepsiyasının müzakirəsinə həsr olunan konfrans keçirilib. Milli mədəniyyətin gələcəyi haqqında peşəkar və ictimai dialoq üçün intellektual platformaya çevrilən toplantıda geniş müzakirələrin sonunda sözügedən sənədə dəstək ifadə edən bəyannamə qəbul edilib. Əməkdaşımız konfrans iştirakçıları ilə görüşüb onlardan dövlət konsepsiyasının məramı, əhəmiyyəti və görülməli işlər barədə fikir və mülahizələrini bildirmələrini xahiş edib. Tanınmış kulturoloqların rəylərini oxuculara təqdim edirik.

Fuad MƏMMƏDOV,
“Simurq” Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının prezidenti, professor:

– İlk növbədə, assosiasiyanın bütün üzvləri adından möhtərəm Prezidentin imzaladığı konsepsiyaya prinsipial dəstəyimizi ifadə etməyi özümə borc bilirəm. Qeyd etmək lazımdır ki, bu mühüm sənəd mədəniyyət sahəsi üçün yol xəritəsi olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın gələcək cəmiyyət modelinə dair strateji baxışdır.

Konsepsiyanın əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, mədəniyyəti həm ayrıca bir sahə, həm də dövlətin, cəmiyyətin inkişafının mərkəzi elementi kimi təqdim edir. Bu baxımdan, sənəd müasir dövrün çağırışlarına tamamilə cavab verir və dərin kulturoloji məntiq üzərində qurulub.

Biz 2040-cı ili daha çox texnologiyalar, süni intellekt, “ağıllı şəhər”lər və sürətli iqtisadi artım prizmasından təsvir edirik. Amma bir sual çox vaxt kölgədə qalır: bütün bu inkişafı idarə edəcək insan necə olacaq? “Simurq” assosiasiyası “Yüksək səviyyəli mədəni insan” modeli qurmağı təklif edir. Bu formul sadə, amma dərin mənə daşıyır: ruhi mədəniyyət iki paralel istiqamətdə inkişaf etməlidir – mənəvi və intellektual mədəniyyət. Bu iki xətdən biri zəiflədikdə, cəmiyyət tarazlığını itirir.

Mənəvi mədəniyyət özündə sevgi, dostluq, mərdlik, nəciblik, ədalət, vicdan, iman, vətənpərvərlik, humanizm kimi keyfiyyətləri birləşdirir. Mənbəyi düzgün tərbiyədir. İntellektual mədəniyyət isə elmi biliklərlə zənginləşmiş ağıl deməkdir. Mənbəyi elm, təhsil, maarifləndirmədir.

Ruhi mədəniyyətin hər iki istiqaməti insanı düşünməyi, sual verməyi, müqayisə aparmağı öyrədir. Mənəvi mədəniyyət isə ona hansı dəyərlər üzərində dayanmalı olduğunu xatırladır. Bu ikisinin sintezi mədəniyyəti mücərrəd anlayışdan real həyat tərzinə çevirir.

Bəli, bu fikri bir daha və dönə-dönə vurğulamaq istəyirəm: güclü dövlət, sağlam cəmiyyət, ilk növbədə, düşünən və dəyər bilən insanlardan başlayır. 2040-a gedən yol texnologiyalarla yanaşı, yüksək səviyyəli mədəni insandan keçir.

Svetlana BAYRAMOVA,
“Simurq” Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının vitse-prezidenti:

– Azərbaycan mədəniyyəti möhkəm tarixi və mənəvi fundament üzərində qurulub. “Azərbaycan Mədəniyyəti–2040” Konsepsiyasının əsas çağırışı bu milli və mental dəyərləri itirmədən müasir alətlərlə yeni funksionallıq qazanmaqdır. Rəqəmsal platformalarda mədəni irsin təqdimatı, müasir sənət dilləri ilə klassik mövzuların izahı, kreativ sənayelərin inkişafı prosesin tərkib hissəsidir.

Burada əqli mədəniyyət yeniliyi qorxmadan qəbul etməyi, mənəvi mədəniyyət isə “hər yenilik dəyərdirmi?” sualını ver-

məyi təmin edir. Bu tənəsüb olmadıqda ya köhnəmiş konservatizmə, ya da kimliksiz kosmopolitliyə sürüklənmək riski yaranır.

Gələcəyin cəmiyyəti elm və təhsildən kənarda ola bilməz. Mədəniyyət düşüncə mədəniyyəti ilə qidalanmalıdır. Kitab oxuyan, tədqiqat aparan, innovasiyaya açıq insan eyni zamanda mədəni insan olur.

Təhsil sistemi mədəniyyəti yalnız “fənn” kimi deyil, düşüncə tərzini kimi aşılamalıdır. Bu yanaşma mənəvi mədəniyyəti dərinləşdirir, zehni mədəniyyəti isə intellektual məsuliyyətlə zənginləşdirir.

Azərbaycanın mədəni xəritəsi rəngarəngdir. Fərqli bölgələr, dillər, ənənələr, üslublar bu mədəni mozaikanı formalaşdırır. “Azərbaycan Mədəniyyəti – 2040” bu müxtəlifliyi qorumağı, eyni zamanda, ortaq milli dəyərlər ətrafında birliyi gücləndirməyi hədəfləyir.

Yüksək səviyyəli, mədəni insan fərqli olana dözümlə yanaşan, dialoq quran, qarşılıqlı hörməti əsas prinsipə çevirən insandır. Bu, artıq tək-cə mədəni məsələ deyil, həm də cəmiyyətdə sabitliyin təminatıdır.

Minaxanım ƏSƏDOVA,
tarix elmləri doktoru, professor:

– Düşünürəm və buna tamamilə əminəm ki, Azərbaycan mədəniyyəti hələ tam açılmamış böyük potensiala malikdir. Musiqidən ədəbiyyata, teatr və kinodan xalq yaradıcılığına qədər bütün sahələr paralel və sistemli şəkildə inkişaf etdirilməlidir. Mədəniyyət yalnız qorunan irs olmaqla yanaşı, iqtisadi və sosial dəyər yaradan canlı resursdur. Bu potensialdan istifadə etmək üçün mədəniyyətə baxış dəyişməlidir: istehlak edilən məhsul kimi yox, formalaşdırılan dəyər kimi. Bu mənada kulturoloji biliklərin təbliği çox vacib şərtlərdəndir.

“Azərbaycan Mədəniyyəti–2040” dövlət konsepsiyasına uyğun olaraq “Yüksək səviyyəli mədəni insan” anlayışı yalnız paytaxtda və böyük şəhərlərdə olmamalıdır. Bölgələrdə yaşayan insanlar, fiziki imkanları məhdud şəxslər, iqtisadi baxımdan həssas qruplar mədəni proseslərə cəlb olunmalı, regionlarda kulturoloji biliklərin təbliği genişləndirilməlidir.

Qloballaşma milli mədəniyyətlər üçün həm təhlükə, həm də fürsətdir. 2040-cı ilə doğru Azərbaycan mədəniyyəti qlobal məkanə dünyəvi və milli kimliyini qoruyaraq getməlidir. Texnologiyalar ünsiyyəti sürətləndirsə də, canlı insanı əvəz edə bilmir. “Azərbaycan Mədəniyyəti–2040” konsepsiyasına əsasən cəmiyyətdə ənənəvi ünsiyyət formalarının – söhbət, müzakirə, birgə mədəni təcrübələrin qorunması mənəvi mədəniyyətin əsas vəzifələrindəndir.

Əqli mədəniyyət texnologiyaları idarə etməyi öyrədir, mənəvi mədəniyyət isə texnologiyaların bizi idarə etməsinə imkan vermir. 2040 vizyonunda Azərbaycan mədəniyyəti regional və qlobal mədəni platformalarda daha fəal iştirak etməli, dialoq qurmalı, paylaşmalı və öyrənməlidir.

Söhbəti qələmə aldı:
Məsaim ABDULLAYEV
XQ